

רותם סלע | צילום: מקס ילינסון

המלחמה השנייה שלו

אלי ממון, כמו נכי צה"ל רבים בשנות ה-70, קיבל הצעה שקשה לסרב לה: להיות בעליה של תחנת דלק בהשקעה קטנה יחסית. באיחור התברר לו שחווה שחתם עם חברת הדלק מותיר בידיו שולי רווח קטנים מכפי שסבר, והוא יצא למאבק בניסיון להשתחרר מההסכם. בית-המשפט דחה את תביעותיו, אבל ממון שוב יוצא לקרב. בעצם, הוא מעולם לא חזר משם

↑
תחנת הדלק של ממן בחיפה. הסכמים שמזכירים את ימי הביניים" צילום: מקס ילינסון

אלי ממון עלה לארץ בגיל 7, התגייס לגולני בגיל 18, הפך לנכה צה"ל בגיל 20, קיבל אדמה לתחנת דלק ללא מכרז בגיל 37, והיום, בגיל 73, הוא בסיבוב השני של תביעה משפטית מול חברת הדלק פז. הסיפור שלו הוא גם הסיפור של עשרות נכי צה"ל שהרימו ידיים וויתרו על הבעלות על תחנת דלק כמכשיר לשיקום כלכלי.

"התגייסתי לגדוד 12 בגולני, נלחמתי בר" פיה ובאלי עריש במבצע סיני, ואחרי המלחמה עליתי לשמור על הר הצופים שהיה באותו הזמן מובלעת קטנה. היו שם כוחות של הא"ם ואסור היה להציב חיילים, או העמדנו פנים שאנחנו עתי מפגז, עברתי קטיעה של חלק מכף היד והבטן ואיבדתי את השמיעה. בלי הרבר הזה, הוא מצביע על מכשיר השמיעה התחוב באוזנו, "לא הייתי יכול לשמוע דבר".

"אין טעם לרבר על מה שהיה יכול להיות", הוא אומר ומספר על האירוע שטרף מבחינתו את הקלפים לפני למעלה מ-50 שנה. היום הוא מפריס עם המדינה, עם אגף השיקום ועם עצמו. טענות יש לו רק לגורם אחד - פז, ולמרות גילו ומצבו הוא לא מתכוון לוותר לה.

שורת הגבלות ואיסורים

"אחרי הפציעה קיבלתי 80% נכות, וב-1974 החלט לאפשר לי לרכוש את הקרקע של תחנת הדלק ללא מכרז בעבור 250 אלף לירות". מקור הרעיון הוא בתפישה שהקמת עסק תוכל לסייע לשיקום כלכלי, פיזי ונפשי. כמו עשרות נכי צה"ל בכל רחבי הארץ רכש ממון את הקרקע עם זכות לבנות עליה תחנת דלק. הבעלות על תחנת דלק דמתה בעיני רבים לרישיון להיפ"ס כספי: לא היתה תחרות או כמעט, והמחיר הרשמי שקבעה המדינה הבטיח רווחה לכל שרשרת המזון - בתי הדיקוק, חברות הדלק ובעלי התחנות. הבעלות על תחנת דלק נחשבה לאמצעי וול וראוי לשיקום לוחמים שהקריבו רבות למען ביטחון המדינה.

כדי להקים תחנת דלק באותם הימים נדרשו הרוכשים לחתום על הסכם עם אחת מ-3 חברות הדלק: פז, דלק או פזנול. על-פי ההסכם, חברות הדלק חכרו מהוכיין את הקרקע שקיבל הקי"מו עובדו את התחנה על כל מתקניה. בתמורה נאסר על הוכיין למכור את התחנה והוא חוייב לרכוש את כל המוצרים מהחברה שנתתם עמה ההסכם ולהציע את המחירים שהוכתבו לו.

ההסכם התיר לחברה להפסיק את ההתקשרות עם הוכיין בכל עת. המימון הנדיב שקיבל הדי כיון עלה לו במגבלות משמעותיות של חופש התמרון העסקי שלו.

"למקרא ההסכמים יש תחושה לא נוחה שמד כירה מציאות שלקחה מימי הביניים, או שלטו בעלי האחוזות באיסיס ובוטולים בניגוד לכל בסיס מוסרי ודוקי", מציין בסרקום עו"ד דני טל ממשרד פרופ' בין ושות' המייצג את ממן, "ההסכמים נוסחו באופן שנועד להפוך את היר צרות - הנכה, בעל הזכויות האמיתי שמחזיק בזכות המשפטית והמוסרית להפעיל תחנת דלק במקרקעין, הופך לסרח עורף".

לא היתה אלטרנטיבה

ממן לא מאשים את פז בהפרת הסכם ההקמה, אך הוא לא היה מרוצה לחלוטין ממה שקיבל: "שילמתי כ-250 אלף לירות בשביל לקנות את המגרש, חתמתי על ההסכם ופז הקימה אצלי לפיו משאבות ומשרד קטנטן. את כל השאר הקמתי לבדי. פתחתי חנות ותחזקתי את התחנה".

ממן חש כי הוא קופח בהשוואה לבעלי תחנות אחרות: "בהתחלה לא הבנתי על מה משלמים ועל מה לא משלמים. רק אחרי כמה שנים התחלתי להבין. היינו, בעלי התחנות הנכים, נפגשים עם בעלי תחנות אחרים, וכשאלה שמעו כמה אנחנו מרוויחים, הם צחקו עלינו. הם לא אמרו לנו בדיוק כמה הם מרוויחים. לא ידעתי, אבל הבנתי שמשוה פה לא בסדר".

אחד הסעיפים בהסכם קבע כי על ממן לרכוש את הדלק בבלעדיות מפה. החיוב ברכישת הדלק קים אפשר לפז לשלוט בשיעורי הרווחיות שלו ולהגביל את יכולתו להתחרות בתחנות אחרות. עם זאת, טענתו בבית המשפט כי מדובר בהסדר כובל או בחוזה אחיד שתנאיו מקפחים - נדחה. "ההשוואה לתחנות הדלק שלא בוצעה בהן השקעה כמו זו שהשקיעה פז בהקמת התחנה, התשלומים שהעבירה במהלך השנים ואפיו של הסדר השיקום שמכחו קיבלה פז את ממן כבעל חוזה - אינה מצדיקה את ההשוואה שמבקש ממון לבצע", קבע בית המשפט שדחה את תביעתו לכפות על פז את ביטול ההסכם.

ההבדל בין הסכמי הזכויות של אגף השי"ס קום לבין אלה של בעלי התחנות החופשיים משפיע לא רק על שיעורי הרווחיות של התחנות, אלא גם על יכולתן להעניק הנחות ללקוחות. תחנת של נכי צה"ל המצויות עדיין בהסדרים עובדות על מרווחים קטנים אשר אינם מאפשרים להעניק הנחה משמעותית ללקוח, בזמן שתחנה חופשית יכולה לרכוש

של 2.3 מיליון שקל על-מנת שיוכל להסדיר את חובותיו. סעיף נוסף בהסכם קבע שממן ישכיר את התחנה לפז עד 2017 תמורת 130 אלף שקל בחודש.

לאור המשפט ממשיכים בפז במאמצים להיפ"ס רד מממן ומציעים לרכוש ממנו את התחנה ולהצטרף ל-34 מתוך 42 נכי צה"ל שמכרו או השכירו את תחנותיהם לפז על רקע תנאי ההסדרים. ממן מיאן להיפרד מהתחנה, ובפז העדיפו שלא להשקיע בוכיין: "שמו פוזט בתחנות - לי לא שמו. שמו משאבות חדשות בכל התחנות - ואצלי השאירו משאבות ישנות. הגיע אליי מהגדס ממכון התקנים שאמר שמשאבות כמו שלי אין אפילו בשטחים". פז טענה בתגובה שממן הקשה על נציגיה לבצע עבודות לשיפור מצבה של התחנה ומצב הצידור שלה.

מסכת המשפטים

זו אינה הפעם הראשונה שממן תובע את פז, והוא גם אינו בעל התחנה הראשון שעושה זאת. בשנות ה-90 התערבה הירשות להגבלים עסקיים פעם נוספת בהסדרים בין בעלי התחנות לבין חברות הדלק וקבעה לאחר התדיינות עם החברות כי ההסדרים עם בעלי התחנות אינם חוקיים. אולם כשל סעיפים בחוזים עם נכי צה"ל שנגעו לאופי הבעלות על הקרקע, נקבע כי דיוקא ההסכמים שלהם לא בהכרח יבוטלו. בתביעותיו לבית המשפט ניסה ממון בכל זאת להוכיח שההסכם עם פז הוא "הסכם כובל", אולם בית המשפט קבע שאין בסיס לטענות אלה, והממונה על ההגבלים העסקיים שבחן את הסוגיה אישר את ההסכמים.

ממן היה כאמור בצד המפסיד בסיבוב הקודם, ולאחר ששקע בחובות והותש מהסיבוב המשפטי שעבר בחר ב-2004 לעשות כמו רוב נכי צה"ל בעלי התחנות - להשכיר לפז את התחנה. לממן זה כנראה לא הספיק: "הם שכרו את המקום ופתאום הם רוצים להחליף את המכלים. אני לא נותן להם. שישלמו לי פיצויים על מה שקרה או", הוא אומר, "יש לי משפט נגדם, ועד אז אני לא מתכוון לתת להם שום דבר".

המשפט שמתכוון אליו ממון טרם התחיל בצעם. הוא הגיש לבית המשפט המחוזי בחיפה, באמצעות משרדו, בקשה לדיון מחודש בתביעותיו נגד פז בטענה שיש בהשטת נימוקים חדשים לביטול ההסכם. פז מצדה הגישה בקשה לדחייתו על הסף בנימוק שאת כל טענותיו

ממן: "אמרתי להם שיש לי נזילה במכלים של המשאבות, אבל הם לא הסכימו להחליף אותן" פז: "בית המשפט דחה את טענותיו של ממון וקבע כי הוא מנע מאיתנו לבצע עבודות בתחנה"

המשפטיות של ממון דחתה לפני 9 שנים שר פטת בית המשפט המחוזי בחיפה רעהי דפרי וינגרדוב לאחר הליך ארוך ומייגע.

כשאני מתעניין ושואל אם הוא מצטער שהפך מלכתחילה לאיש עסקים, דבר שאולי לא היה מתרחש אלמלא הפציעה, ממון מגופף בידו לביי טול, "לפני הפציעה הייתי מתאגרף. היום אין לי אצבעות ואני לא שומע בלי מכשיר שמיעה. אני לא רוצה להתעסק במה שיכול היה להיות, אנחנו כאן ועכשיו".

maariv.rotem@gmail.com

ליטר דלק במחיר נמוך, פעמים רבות בשקל שלם, ולהתחלק בפער עם הלקוח. עד התערבותו של הממונה על ההגבלים העסקיים בשנות ה-90 נאלץ כל אדם שביקש להקים תחנת דלק בישראל לחתום על חוזה אחיד פחות או יותר עם אחת מ-3 חברות הדלק הגדולות. בחסות ההסכמים שהיו נהוגים בשוק לא יכלו מפעילי התחנות להתחרות ונאלצו לבחור: למכור את התחנה שלהם לאחת מ-3 החברות הגדולות או לחיות תחת משטר מחירי רים ועלויות, שלפיו המחירים שבהם הם קונים ומוכרים דלק לעולם אינם תחרותיים. כיוון שלא היתה אלטרנטיבה אמיתית מלבד 3 הספקיות הגדולות, בעל תחנה שהיה מעוניין ללכת בדרך משלו פשוט לא יכול היה לעשות זאת.

בעתירה הנוכחית שהגיש ממון נגד פז בדרישה לבטל את ההסכם הוצגה חלופת מכתבים בין החברה לבין הממונה על ההגבלים העסקיים מ-1964. במכתבים אלה הביע הממונה את דעתו כי ההסדר שעליו מתבססות חברות הדלק הינו הסדר כובל באשר להכתבת המחיר לצרכן ולבלעדיות האספקה, וביקש מפה שלא להתקשר בהסכמים אלה. יצוין שבאותם ימים לא היתה לממונה כל סמכות כפייה על חברות עסקיות. ההסדר שונה בהוראת הממונה רק עשרות שנים לאחר מכן, אבל גם אז נקבע שההסדר של ממון אינו חורג מהחוק ואין חובה לבטלו.

אסטרטגיה של ייבוש

"כששאלתי מדוע לא קיבלתי את ההנחה שקיבלו אחרים, ענו לי בפז שזה המחיר שמקבלים נכים. הם כל הזמן רצו שאמכור להם את התחנה, היו להקחים אותי לאיוו מסועדת דגים ומנסים לשכנע אותי". איומיים: "לא, לא איי" מ", הוא מחייך.

"אמרתי להם שיש לי נזילה במכלים של המשאבות ואני מפסיד כסף, ולמרות זאת הם לא הסכימו להחליפן. הבאתי אנשים ממכון התקנים ומהגדס שהוכיחו שיש נזילות, והם עדיין לא עשו כלום. כשאמרתי להם שהמשרד לא יכות הסביבה מתריע, הם אמרו שהם יטפלו בזה, ובאמת, איכות הסביבה נעלמה".

בתגובה טענה פז כי בית המשפט לא קיבל את טענה זו של ממון. לרברי פז, בית המשפט קבע כי ממון עצמו מנע מפה לבצע עבודות בתחנה, ולכן טענתו הועלתה בחוסר תום לב. מפסק הדין שדחה את תביעתו של ממון עולה

שגם פז לא שבעה נחת מהשותפות. לטענתו, ממון צבר חוב לאחר שלא שילם עבור מוצ"ס רים שרכש מהחברה על-פי ההסכם ונתבע על כך מטעם החברה, הפך את ההתחייבות שלא למכור מוצרים של חברות מתחרות ואף ניסה פעמיים למכור את התחנה לצדדים שלישיים אף שהסכם אוסר עליו לעשות כן. "ממן הפך את חובת תום הלב", פסק בית המשפט המחוזי בחיפה. הוא ערער על פסק הדין בבית המשפט העליון, אולם שם נדחתה התביעה בהסכמה. על-פי הסכם הפשרה, פז העניקה לממן אשראי